

MAPA VÝVOJE KOMPOZICE VYBRANÉHO SEGMENTU LÁZEŇSKÝCH PARKŮ V JEDNOTLIVÝCH ČASOVÝCH ETAPÁCH – ÚZEMÍ SLOVENSKÉ REPUBLIKY

PRŮVODNÍ ZPRÁVA K VÝSLEDKU INTERAKTIVNÍ SPECIALIZOVANÁ
MAPA S ODBORNÝM OBSAHEM (Nimap)

Realizováno v rámci projektu „Významná a neřešená témata krajinářské
architektury“ (identifikační kód projektu DH23P03OVV053)



Předkládající organizace:

Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Valtická 337, 691 44 Lednice

Autoři předkládaného výstupu:

Bc. Ing. Hana Dupkaničová; doc. Ing. Roman Zámečník, Ph.D.; prof. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.

Programátoři: Ing. Pavel Sedlář; Ing. Martin Vlček

září 2026

Odkaz na uložení výsledku:**Adresa uložení mapy pro zpracované modelové území:**

- Mapa vývoje kompozice vybraného segmentu lázeňských parků v jednotlivých časových etapách – území Slovenské republiky

a) stránky projektu: <https://ubz.zf.mendelu.cz/projekty/34401-naki-vnt>

b) URL pro přímý vstup:

https://naki-vyzner-temata.hfbiz.cz/nimap/parky_vyvoj_sr/index.html

I. CÍL VÝSLEDKU SPECIALIZOVANÁ MAPA S ODBORNÝM OBSAHEM, NAPLNĚNÍ PLÁNOVANÉHO CÍLE DLE PROJEKTU, PŘÍPADNĚ SPECIFIKACE ODLIŠNOSTÍ

Cílem zpracování tohoto mapového díla (Nimap) bylo, na základě realizovaných archivních a terénních průzkumů, vyhotovení mapového díla, které bude dokladovat vývoji vybraného segmentu objektů (lázeňských parků) v jednotlivých dějinných etapách (např. nejstarší historie, vrcholné období, vývoj v 2. pol. 20. stol.).

Záměrem bylo vývoj lázeňských parků doložit prostřednictvím slovní interpretace a hodnocením dendrologického potenciálu vybraného segmentu deseti lázeňských parků. Jedná se o výběr z lázeňských míst definovaných dle platných právních předpisů SR.¹

Stabilita kompozice byla hodnocena na základě zjištění dendrologického potenciálu, který zohledňuje věková stadia stromů (tedy také období založení). Množina takto podrobně interpretovaných objektů byla vybrána na základě multikriteriálního hodnocení a hodnocení bylo zpracováno nad identifikovanou strukturou hlavních kompozičních (vegetačních) prvků. Kromě toho, že takto podrobně interpretovaný objekt musel mít statut lázeňského místa (modelový objekt výzkumu), bylo cílem postihnout zejména škálu pestrosti kompozičních principů, jejich časovou variabilitu (modelové objekty s bohatou vývojovou vrstevnatostí, modelové objekty jednovrstevnaté) a také regionální odlišnost.

Výsledek Nimap je předkládán v souladu s cíli výzkumného projektu a je plně v souladu s plánovanými výsledky projektu tak, jak byly navrženy v přihlášce a poskytovatelem dotace akceptovány.

Dílčí výsledky výzkumu, zapracované do mapového díla, budou následně využity při vypracování dalších výstupů projektu – S: Specializovaná veřejná databáze lázeňských parků; B: Lázeňské parky České republiky a B: Lázeňské parky Slovenské a České republiky.

¹ MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SR. *Inšpektorát kúpeľov a zriadiel*. Bratislava: Ministerstvo zdravotníctva SR, [2026]. [cit. 2026-06-20]. <https://www.health.gov.sk/?inspektorat-kupelov-a-zriadiel-2>

II. VLASTNÍ POPIS VÝSLEDKU

II.1 Metodický postup

První metodický krok byl zaměřen na výběr modelových objektů – lázeňských parků, a to na území České a Slovenské republiky. Výběr zkoumaných modelových objektů – lázeňských parků má tedy přímou vazbu na autorizovaný seznam, tzn. lázeňská místa v něm uvedená, resp. zahradní a parkové úpravy, které je doprovází, jsou současně i modelovými objekty výzkumného projektu (viz Nimap: Mapa identifikovaných a hodnocených lázeňských objektů, 2025).

Druhým metodickým krokem bylo vymezení konkrétního rozsahu jednotlivých modelových objektů – lázeňských parků (viz Nimap: Mapa identifikovaných a hodnocených lázeňských objektů, 2025).

Třetí metodický krok spočíval v realizaci archivních a terénních průzkumů lázeňských parků, při nichž byly dále uplatňovány standardní již ověřené a v certifikovaných metodikách publikované vědecké metody.²

Čtvrtý metodický krok byl zaměřen na interpretaci vývoje lázeňských parků. Tato interpretace byla realizována na podkladě výsledků archivních průzkumů (viz předešlý krok). Jednotlivé archiválie byly podrobeny kritickému zhodnocení, a to v přímé vazbě na situace, které zachycují. Zachycené situace na dobových vyobrazeních byly ztotožněny s reálnými místy v lázeňském parku a lokalizovány in situ (terénní průzkum). Poté bylo přistoupeno ke standardní slovní interpretaci archivním průzkumem doložených skutečností, včetně doložení jejich reálnosti in situ.

Pátý metodický krok spočíval v komparaci výsledků vzešlých z archivních a terénních průzkumů lázeňských parků, jehož cílem bylo charakterizovat současnou podobu modelových objektů výzkumu – lázeňských parků.

Šestý metodický krok spočíval v generalizaci všech shromážděných informací ke každému z modelových objektů výzkumu. Na podkladě zobecněných výsledků k jednotlivým modelovým objektům byla provedena základní slovní interpretace kompozičních principů lázeňských parků.

Sedmý metodický krok se zaměřil na zjištění dendrologického potenciálu, který zohledňuje věková stadia stromů (tedy také období založení).

² ZÁMEČNÍK, Roman – VAIDA, Pavel – KUŤKOVÁ, Tatiana, *Metodika k zajištění a ochraně dalších zahradně-architektonických děl, která nezachytí záběr projektu*, certifikovaná metodika, Lednice 2017; KREJČÍŘÍK, Přemysl – PEJCHAL, Miloš – PAVLAČKA, Radek, *Architektonicko-historický průzkum památky krajinářské architektury*, certifikovaná metodika, Lednice 2015; OLŠAN, Jiří – EHRLICH, Marek – KŘESADLOVÁ, Lenka – PAVLÁTOVÁ, Marie – ŠNEJD, Daniel, *Metodika identifikace hodnot památek zahradního umění*, certifikovaná metodika, Kroměříž 2015; ŠIMEK, Pavel – PEJCHAL, Miloš, *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*, certifikovaná metodika, Lednice 2015.

S ohledem na „novost“ tohoto přístupu je metodický postup popsán zevrubně v kap. Stabilita kompozice v lázeňských parcích.

Poznámka:

- zvolený postup je kontrastně odlišný od interpretace použité u souboru lázeňských parků ČR,
- jedná se o postup relativně pracný – celkem bylo vyhodnoceno téměř 10 000 stromů, které vstoupily do hodnocení dendrologického potenciálu každého lázeňského parku,
- postup přináší originální výstupy plně využitelné pro řadu dalších aplikací.

Stabilita kompozice v lázeňských parcích

V rámci terénních průzkumů byl u vybraných objektů proveden detailní průzkum aktuálního stromového inventáře jako podklad pro interpretaci stability kompozice, jež byla při zakládání lázeňských parků uplatněna. Stabilita kompozice byla hodnocena na základě zjištění dendrologického potenciálu, který zohledňuje věková stadia stromů (tedy také období založení).

V lázeňském parku byl proveden dendrologický průzkum ke zjištění dendrologického potenciálu níže uvedených vegetačních prvků. Do vzájemných souvislostí se při hodnocení dendrologického potenciálu dává distribuce (poměrné zastoupení) sadovnických hodnot jedinců, vyjadřující především míru stability/perspektivnosti, s distribucí jednotlivých věkových kategorií nebo vývojových stadií jedinců, vyjadřující především jejich současný význam v prostorové kompozici objektu. Byly vymezeny tyto kategorie:

- VS1-3A: zahrnuje dřeviny: vývojové stadium 1 až 3 (mladiství jedinci hrající v aktuální kompozici méně významnou roli); sadovnická hodnota 1 až 3 (dlouhodobě až středně dlouhodobě perspektivní/stabilní jedinci);
- VS1-3B: zahrnuje dřeviny: vývojové stadium 1 až 3 (mladiství jedinci hrající v aktuální kompozici méně významnou roli); zahrnuje dřeviny: sadovnická hodnota 4 až 5 (jedinci s předpokládanou krátkodobou existencí);
- VS4-5A: zahrnuje dřeviny: vývojové stadium 4 až 5 (dospělí až přestárlí jedinci, hlavní nositelé stávající kompozice); sadovnická hodnota 1 až 3 (dlouhodobě až středně dlouhodobě perspektivní/stabilní jedinci);
- VS4-5B: vývojové stadium 4 až 5 (dospělí až přestárlí jedinci, hlavní nositelé stávající kompozice); sadovnická hodnota 4 až 5 (jedinci s předpokládanou krátkodobou existencí).

Celkem bylo za popsáním účelem vyhodnoceno 9 459 stromů v lázeňských parcích, které jsou uvedeny níže. Pokud analýza dendrologického potenciálu jednoznačně prokázala jeho rozdílné hodnoty v samostatných částech parku, byly tyto vymezeny jako samostatné kompoziční jednotky.

II.2 Dosažené výsledky

Na podkladě průzkumů (archivní a terénní), interpretací a generalizací, které byly zpracovány pro každý z modelových objektů výzkumu, byly dosaženy konkrétní, dosud nepublikované výsledky.

Každý z modelových objektů – celkem 10 samostatně hodnocených objektů s vlastním identifikačním číslem (ID) – má zpracován:

- Základní popis historie vývoje lázeňského místa se zaměřením na vývoj vlastního lázeňského parku, podpořený výběrem nejzásadnějších archiválií (dobová vyobrazení, historická plánová dokumentace, letecké snímky aj.) postihujících jejich bohatou historii.
- Základní popis současného stavu lázeňského místa se zaměřením na stav vlastního lázeňského parku podpořený výběrem nejzásadnější fotodokumentace postihující jejich pestrost a použité výrazové prostředky zahradní a krajinářské tvorby.
- Základní slovní interpretaci kompozičních principů, zaměřenou výhradně na interpretaci lázeňských parků, jež byly při jejich zakládání uplatněny.

Popis vybraných lázeňských parků

Popis vybraných deseti lázeňských parků je rešerší údajů uvedených v Nimap. Uvedeny jsou rovněž přehledy a interpretace dendrologického potenciálu.

Přehled zpracovaných lázeňských parků s uvedením výměry:

ID	Místo	Výměra (ha)
47	Bardejov	7,2
48	Bojnice	28,1
50	Číž-Starý park	3,5
50	Číž-Ukostela	0,9
	Číž celkem	4,4
51	Dudince-Vila Dudinka	3,0
51	Dudince-Sluneční louka	2,2
51	Dudince-Park LD	3,6
	Dudince celkem	8,8
65	Lúčky-Horný park	1,7
65	Lúčky-Dolný park	1,5
65	Lúčky-Nový park (nehodnocen)	2,5
	Lúčky celkem	5,7
55	Piešťany - kúpeľný park	22,3
56	Piešťany - kúpeľný ostrov	28,5
61	Štós	2,9
62	Trenčianske Teplice-Kursalon	4,2
62	Trenčianske Teplice-Labutie jazero	5,7
	Trenčianske Teplice celkem	9,8
64	Vyšné Ružbachy	2,8

Bardejovské kúpele

Lázeňský park Bardejovské kúpele predstavuje z hľadiska zahradne-architektonického vývoje jeden z najstarších a nejhodnotnejších lázeňských parků na Slovensku – druhý najstarší po parku v Trenčianských Tepliciach. Jeho počátky sahajú do roku 1795, kedy peštský profesor Pavol Kitaibl na základe zdravotne-hygienického posudku minerálnych vod položil základ systematické parkovej úpravy lázeňskej osady; tento moment lze považovať za symbolický akt založení parku ako komponovaného diela. Z hľadiska vývojovej typológie park dokladá plynulý prechod od raně klasicistní dispozície (plán z r. 1816 s centrálnym námestím a pravidelnou alejovou štruktúrou) přes secesní formální úpravy z přelomu 19. a 20. století (parter před Hotelem Deák) až po velkorysou modernistickou přestavbu z let 1968–1984 podle návrhu prof. Ivana Otruby, která v části parku proměnila pravidelnou secesní dispozici na volnou, přírodně-krajinářskou kompozici. Tato vrstevnatost představuje ucelený doklad proměn středoevropského lázeňského parku napříč téměř 230 lety.

Z kulturně-historického hľadiska je významné, že samotný park sice není zapsán jako samostatná národní kulturní památka, jeho hodnoty jsou však chráněny prostřednictvím řady dílčích památkově evidovaných objektů v jeho areálu a park tvoří neoddělitelnou součást historického lázeňského prostředí, evidovaného Krajským památkovým úřadem Prešov. Kompozičně je park pozoruhodný unikátní kolonádou – jedinou pitnou kolonádou na Slovensku – a jasně čitelnou podélnou kompoziční osou vedenou údolím Bardejovského potoka, propojující jednotlivé léčebné, ubytovací a provozní objekty s okolním lesoparkem.

Bardejovské kúpele lze proto zařadit mezi klíčové reprezentanty fenoménu lázeňského parku v prostoru bývalého Uherska a Československa – jako doklad kontinuální zahradně-architektonické tvorby od klasicismu přes secesi po poválečnou krajinářskou modernu, s trvalým významem pro národní kulturní identitu regionu.



Foto 1 - Dekoratívna dlažba medzi kruhovými odpočívadlami od profesora Ivana Otruby, lázeňský park Bardejovské kúpele (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Bardejovské kúpele

V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 421 jedinců v následujících kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	28	2	101	75	206
Skupiny stromů zapojené	0	0	118	44	162
Stromořadí	23	0	21	9	53
Všechny VP	51	2	240	128	421

Stabilita kompozice

Bardejovské kúpele – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	12,11			0,48	
2					
3					
4	57,01			30,4	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- V kompozici parku lze očekávat významné změny.
- Významný potenciál v nastupující generaci stromů.

Kúpele Bojnice

Lázeňský park v Bojniciach vznikl v druhé polovině 19. století z iniciativy hraběte Jána Pálffyho, který od roku 1885 přebudoval chátřející lázně a jejich okolí, včetně odvodnění bažinatého území a založení nového přírodně-krajinářského parku. Park je situován v malebném prostředí nedaleko Bojnického hradu a na úpatí Strážovských vrchů, jehož přirozené terénní a vegetační danosti výrazně formovaly charakter celého areálu. Nejvýznamnější sadovnické práce probíhaly v letech 1895–1896, kdy vznikl romantický charakter parku s introdukovanými exotickými dřevinami (např. platany, magnólie), z nichž se řada dochovala dodnes. Park prošel opakovanou obnovou a rozšiřováním v průběhu 20. i 21. století a zachoval si přírodně-krajinářský sloh s výrazným romantickým charakterem.

Z kulturně-historického hlediska je hodnotné, že část parku je součástí nemovité národní kulturní památky s názvem Dům lázeňský a park s historickou zelení. Dendrologicky nejceněnější je centrální nejstarší část s dochovanými platany z konce 19. století a jirovcovými alejemi. Výrazným kompozičním prvkem, který dodnes spoluutváří prostorové vnímání areálu, jsou rozsáhlé porosty borovice černé v severozápadní části parku. Tyto jehličnaté porosty vnášejí do lázeňského prostoru charakteristický stín a příjemnou vůni pryskyřice, čímž vytvářejí výrazný kontrast k volným loukám a listnatým alejím v centrální a jižní části areálu. Spolu s dynamickým terénem a svahy tak vznikla charakteristická prostorová gradace, v níž se střídají otevřené, slunné partie s temnějšími, uzavřenými plochami borovicového porostu – tento efekt patří k nejcharakterističtějším rysům bojnické krajinářské kompozice v rámci celého sledovaného souboru.

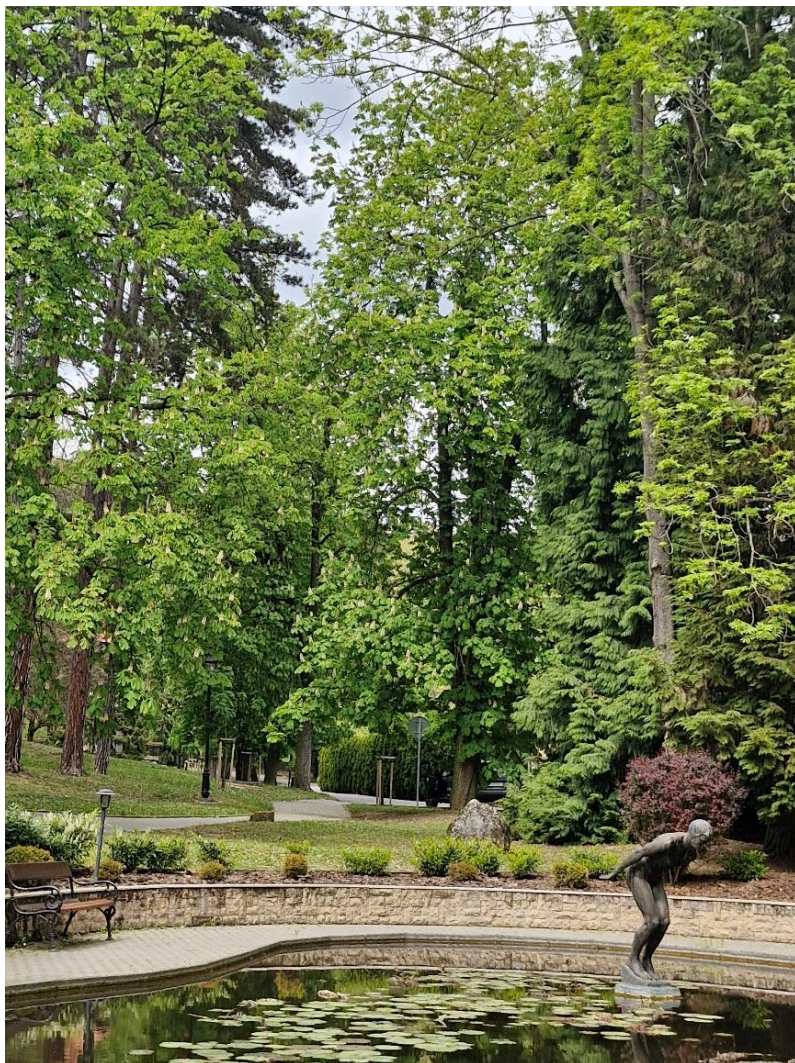


Foto 2 – Termální jezírko v parku, lázeňský park Bojnice (Foto: H. Dupkaničová, 2026)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Bojnice

V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 3 570 jedinců v následujících kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	238	4	994	51	1287
Solitéry	61	18	478	67	624
Skupiny stromů zapojené	136	9	527	64	736
Stromořadí	624	18	245	36	923
Všechny VP	1059	49	2244	218	3570

Stabilita kompozice

Bojnice – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	29,66			1,37	
2					
3					
4	62,86			6,11	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je dlouhodobě stabilizovaná.

Kúpele Číž

Lázeňský park v Číži vznikl na přelomu 19. a 20. století v souvislosti s objevem jódo-bromového pramene a výstavbou lázní od roku 1889. Park byl od počátku koncipován jako přírodně-krajinářský, umístěný v nivě potoka Teška, s formální lázeňskou promenádou a náměstím v centrální části s kruhovými ornamentálními záhony. Park je součástí historického areálu přírodních jódových lázní a je vyhlášen za nemovitou národní kulturní památku. V současnosti ho tvoří dva kompoziční celky – historický Starý a Nový park a mladší část na pravém břehu potoka. Zatímco nivní část prošla po roce 1996 citlivou revitalizací (jezírko se vzácnými vodními rostlinami), horní historická část (Starý park) zůstává neobnovená a její dispozice je z velké části zaniklá, vybavenost je v degradaci včetně historického dřevěného altánku z přelomu století. Nejstarší část parku představuje proto naléhavý příklad ohroženého lázeňského dědictví vyžadující systematickou obnovu.



Foto 3 – Jezírko s můstkem, lázeňský park Číž (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Číž

Lázeňský park je členěn do dvou samostatných kompozičních celků. V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 385 jedinců v následujících kompozičních celcích a kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Starý park)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	41	6	61	16	124
Skupiny stromů zapojené	28	2	96	34	160
Stromořadí	0	0	6	1	7
Všechny VP	69	8	163	51	291

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	
Solitéry	1	0	7	0	8
Skupiny stromů zapojené	1	0	63	3	67
Stromořadí	0	0	19	0	19
Všechny VP	2	0	89	3	94

Stabilita kompozice

Číž: Starý park – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	23,71			2,75	
2					
3					
4	56,01			17,53	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je relativně stabilizovaná.

Číž: U kostela – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	2,13			0	
2					
3					
4	94,68			3,19	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je relativně stabilizovaná.
- Potenciálně hrozí nedostatek nastupující generace stromů.

Kúpele Dudince

Lázeňský park v Dudinciach je nejjihnějším lázeňským parkem na Slovensku a na rozdíl od většiny ostatních sledovaných lokalit nevznikl kontinuálním historickým vývojem, nýbrž byl založen „na zelené louce“ až po znárodnění lázní, v souvislosti s výstavbou moderních léčebných domů v letech 1961–1986. Představuje tak výjimečný doklad poválečné, socialistické koncepce lázeňského parku, doplněné o výraznou soudobou revitalizaci po roce 2021 (kompoziční celek Slnčná lúka s monumentální plastikou Slnko).

Charakteristickými přírodními fenomény jsou chráněné travertinové kupy a tzv. Římské lázně s travertinovými bazény v současnosti s probíhajícím archeologickým průzkumem. Park tak dokládá jinou, moderní vývojovou linii fenoménu lázeňského parku – nikoli kontinuitu s historickou tradicí, ale nový vznik lázeňské krajiny v druhé polovině 20. století s pokračující soudobou tvorbou.



Foto 4 – Slnčná lúka s kompoziční dominantou prostoru – plastika Slnko, lázeňský park Dudince (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Dudince

Lázeňský park je členěn do tří samostatných kompozičních celků. V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 430 jedinců v následujících kompozičních celcích a kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Vila Dudinka)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	22	8	49	5	84
Skupiny stromů zapojené	3	0	26	1	30
Stromořadí	7	4	0	0	11
Všechny VP	32	12	75	6	125

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Sluneční louka)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	29	2	18	2	51
Skupiny stromů zapojené	0	0	11	1	12
Stromořadí	52	3	0	0	55
Všechny VP	81	5	29	3	118

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Park LD)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	1	21	21	43
Solitéry	5	1	14	5	25
Skupiny stromů zapojené	7	0	86	22	115
Stromořadí	0	0	4	0	4
Všechny VP	12	2	125	48	187

Stabilita kompozice

Dudince: Vila Dudinka – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	25,6			9,6	
2					
3					
4	60			4,8	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Ohrožení kompozice nedostatečnou péčí o nastupující generace stromů.
- Relativně vysoký podíl (stabilní) nastupující generace stromů

Dudince: Sluneční louka – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	68,64			4,24	
2					
3					
4	24,58			2,54	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Dominující nastupující generace stromů.
- Stabilita kompozice podmíněna systémovou péčí o nastupující generace stromů.

Dudince: Park LD – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	6,42			1,07	
2					
3					
4	66,84			25,67	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je relativně stabilizovaná.

Kúpele Lúčky

Lázeňský park v Lúčkach je pozoruhodný více než stoletou kontinuitou vývoje od roku 1872, kdy začal vznikat současně s přestavbou lázní. Dokumentuje plynulý přechod od raných úprav v okolí klasicistních dřevěných a částečně zděných lázeňských domů přes reprezentativní parkový prostor s topolovou alejí, secesní úpravu z přelomu 19. a 20. století až po modernistickou kompozici jižní části z poloviny 20. století (výstavba LD Liptov podle projektu M. M. Harminca) a monumentální architektonicko-krajinářskou úpravu okolí pramene Barbora z pohledového betonu a místního travertinu (výstavba LD Choč). Park má dnes dva jasně definované kompoziční celky – Horní a Dolní park – a představuje hodnotný příklad propojení přírodně-krajinářské tradice meziválené tvorby s pozdně modernistickou architekturou lázeňského prostoru druhé poloviny 20. století.



Foto 5 – Jižní část parku pod LD Choč, lázeňský park Lúčky (Foto: H. Dupkaničová, 2023)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Lúčky

Lázeňský park je členěn do dvou samostatných kompozičních celků. V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 100 jedinců v následujících kompozičních celcích a kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Horný park)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	3	2	35	20	60
Skupiny stromů zapojené	0	0	0	0	0
Stromořadí	0	0	0	0	0
Všechny VP	3	2	35	20	60

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Dolný park)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	28	1	9	2	40
Skupiny stromů zapojené	0	0	0	0	0
Stromořadí	0	0	0	0	0
Všechny VP	28	1	9	2	40

Stabilita kompozice

Lúčky: Horný park – všechny VP					
Věkové stádium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	5			3,33	
2					
3					
4	58,33			33,33	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Aktuální rozpad kompozice.
- Nedostatečné zastoupení perspektivní nastupující generace stromů.

Lúčky: Dolný park – všechny VP					
Věkové stádium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	70			2,5	
2					
3					
4	22,5			5	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Dominující nastupující generace stromů.
- Rozpad aktuální kompozice.
- Očekávatelné změny v kompozici.

Piešťany – Mestský park (Sad Andreja Kmeťa)

Piešťany patrí k historicky najvýznamnejším lázeňským miestom na Slovensku i v stredoevropskom kontextu, a to díky vývĕrům vzácné termální vody. Nejstarší piešťanský lázeňský park vznikl již v roce 1789 v návaznosti na stavbu Panského hostince a byl systematicky rozvíjen. V roce 1824 zachytil tzv. Frauenfeldův plán „Badeort Piestjan“ jako ucelený urbanistický útvar se čtyřmi ulicemi, hotelovou zahradou a parkem s promenádním propojením k pramenům. Za majitele panství Josefa Erdődyho byl tak založen první lázeňský park s pravidelnou dispozicí zahrady a přírodně-krajinářskou částí ohraničenou ramenem řeky Váh. Hlavní rozmach lázní a parku nastal po roce 1889 za nájemce Alexandra Wintera – v tomto období vznikl Nový park s reprezentativní Lázeňskou dvoranou (Kursalon, 1893–1894) v eklektickém slohu. V prvním desetiletí 20. století se v parku plně projevila piešťanská secese, která vtiskla charakteristický ráz mnohým stavbám. V té době se lázeňský park skládal ze tří částí – Starého parku, Nového parku a Parku na Kúpeľnom ostrově.

I po znárodnění v roce 1940 si park zachoval základní kompoziční strukturu; významným zásahem byla poválečná Rekonstrukční a asanační studie (1964–1965) zahradního architekta Ivana Otruby. Dnešní Městský park vznikl spojením Starého a Nového parku, má rozlohu téměř 22 ha a je jedním z největších sledovaných lázeňských parků v souboru. Je nemovitou národní kulturní památkou s dochovanou historickou kompoziční strukturou založenou na alejích (kaštanová, topolová, čtyřřadá dvoudruhová), historických osách a průhledech. Spolu s parkem na Kúpeľnom ostrově vytváří Piešťany komplexní, vícevrstvý lázeňský urbanistický celek s dlouhou kontinuitou zahradně-architektonické tvorby od klasicismu přes secesi až po poválečné krajinářské zásahy citlivě reagující na místní přírodní danosti.



Foto 6 – Interiér mestského parku se sochařskou výzdobou, lázeňský park Piešťany – Městský park – Sad Andreja Kmeťa (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Piešťany – Městský park

V parku bylo vyhodnoceno celkem 1 464 jedinců v následujících kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	217	68	551	273	1109
Skupiny stromů zapojené	10	4	123	37	174
Stromořadí	93	6	81	1	181
Všechny VP	320	78	755	311	1464

Stabilita kompozice

Piešťany – město: Městský park – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	21,86			5,33	
2					
3					
4	51,57			21,24	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je aktuálně stabilizovaná.

Piešťany – Kúpeľný park na Kúpeľnom ostrove

Park na Kúpeľnom ostrově je tvořen dvěma kompozičními celky, historickou u Napoleonových lázní, a mladší část kolem léčebních domů Balnea. První vznikala kontinuálně s parkem v městské části, druhá převážně v 70. letech 20. století a představuje tak kompozičně odlišnou část piešťanského lázeňského komplexu. První parkové úpravy vznikaly v okolí lázeňských staveb – Napoleonovy lázně postaveny v klasicistickém duchu, Lázně Františka Josefa s bohatou eklektickou výzdobou a komplex Hotelu Thermia Palace s lázněmi Irma ve stylu piešťanské secese. Ve 30. letech 20. století přibýly další charakteristické krajinářské prvky – termální koupaliště, topolová alej s pohledovou osou na hrad Tematín, golfové hřiště a termální jezírka s *Victorií regii*, jakož i platanová a Dominova alej z javoru mléčného s výhledem na Zlatý vrch.

Nejvýznamnější proměnou prošel park na Ostrově v letech 1965–1981 při rozsáhlé výstavbě komplexu Balnea, Balneoterapie a Společenského centra, kdy zde cíleně působili konkrétní zahradní architekti – Alexander Glaus, jeho následovnice Soňa Švecová a Alfonz Torma – kteří vědomě pracovali se zachovanými fragmenty původního lužního lesa a rozšířili zeleň ostrova do podoby přírodně-krajinářského parku o rozsahu několika tisíc listnatých a jehličnatých stromů. Tato etapa nese charakteristické prvky poválečné krajinářské tvorby: park je oproštěn od romanticko-sentimentálních prvků, pracuje s větším měřítkem kompozice a s poměrem světla, stínu a otevřených trávníkových ploch. Park na Ostrově je tak hodnotným dokladem (dodnes viditelným) přechodu od romanticko-secesní tradice k modernímu pojetí krajinářské kompozice druhé poloviny 20. století.

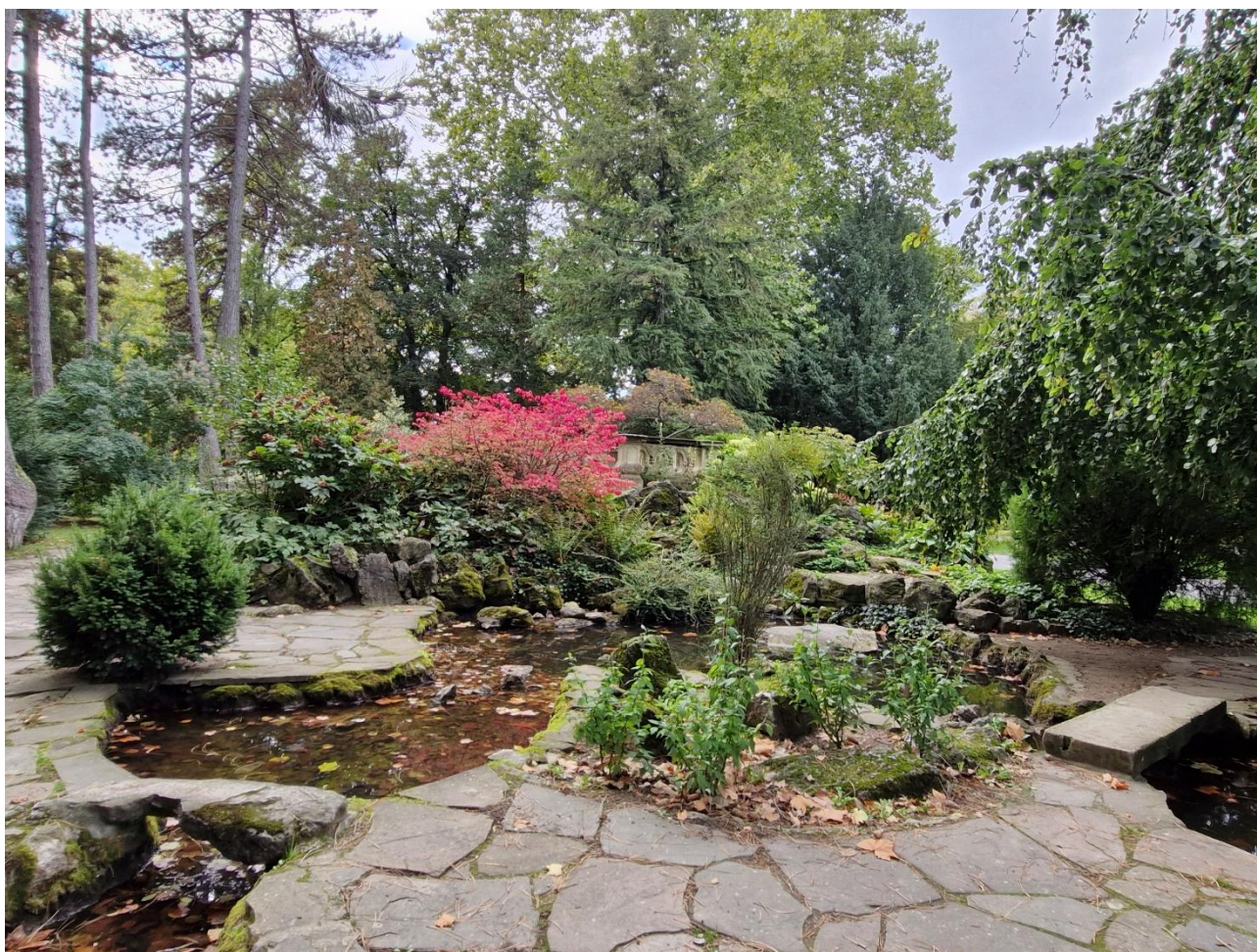


Foto 7 – Záhony u termálních jezírek, lázeňský park Piešťany – Kúpeľný ostrov (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Piešťany – Kúpelný Ostrov

V parku bylo vyhodnoceno celkem 1 828 jedinců v následujících kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	63	12	649	156	880
Skupiny stromů zapojené	16	12	611	73	712
Stromořadí	22	1	169	44	236
Všechny VP	101	25	1429	273	1828

Stabilita kompozice

Piešťany – ostrov: Kúpelný Ostrov – všetky VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	5,53			1,37	
2					
3					
4	78,17			14,93	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Potenciální ohrožení kompozice relativně nízkým počtem stromů v nastupující generaci.

Kúpele Štós

Lázeňský park Štós je jedinečný svým dokumentovaným třífázovým vývojem spjatým s konkrétními autorskými osobnostmi: od počáteční fáze konce 19. století přes klíčovou etapu roku 1924, kdy park navrhl významný dendrolog a zahradní architekt Jozef Mišák (spjatý s Arboretem Mlyňany), až po poválečné obnovy z let 1958 a 1986 (Ivan Tomaško). Park vznikl probírkovým využitím původního lesního porostu s ponecháním kosterních jedinců vysoké sadovnické hodnoty, doplněných bohatým introdukovaným sortimentem ze sbírek v Mlyňanech. Lázně patří mezi klimatické lázně. Nacházejí se na jižních svazích Slovenského rudohoří a využívají mikrorelief svahu v údolnici a klima lesního porostu. Primární struktura místa je změněna lázeňskou parkovou úpravou s převahou jehličnatých a stálezelených druhů což vytváří specifický charakter objektu.

Park je nemovitou národní kulturní památkou s převládajícím přírodně-krajinářským slohem a vysokou dendrologickou hodnotou (mj. *Abies grandis*). Štós představuje výjimečně dobře doložený příklad autorské zahradně-architektonické tvorby lázeňského parku propojené se špičkovou dendrologickou praxí meziválečného Československa.



Foto 8 – Terasa s opěrnou zídou nad hlavní budovou Komporday, lázeňský park Štós (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Štós

V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 356 jedinců v následujících kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	5	2	54	13	74
Solitéry	19	2	94	34	149
Skupiny stromů zapojené	15	1	74	12	102
Stromořadí	0	20	11	0	31
Všechny VP	39	25	233	59	356

Stabilita kompozice

Štós – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	10,96			7,02	
2					
3					
4	65,45			16,57	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je relativně stabilizovaná.
- Potenciální ohrožení kompozice nedostatečnou péčí o nastupující generace stromů.

Kúpele Trenčianske Teplice

Trenčianske Teplice jsou nejstarším lázeňským parkem na Slovensku (založen 1725 Jozefem Illesházym). Charakteristickým a kompozičně významným prvkem celého areálu je údolí potoka Teplička, kolem něhož se park od počátku rozvíjel a jehož tok dodnes tvoří výraznou krajinářskou osu lázeňského prostoru. Park dokládá kontinuální vývoj od klasicistních úprav 18. a počátku 19. století (zajímavý neuskutečněný regulační plán Štefana II. Illesházyho z roku 1825) přes anglický krajinářský park založený po roce 1835 Šimonem Sinou, který nechal upravit tok Tepličky a vybudovat umělé jezero se štrandovým koupalištěm, s reprezentativní eklektickou Lázeňskou dvoranou (Kursalon, 1892) postavenou uprostřed tohoto anglického parku a s funkcionalistickým sanatoriem Machnáč (1930–1932) od významného architekta Jaromíra Krejčara. Před Kursalonem byla řešena formální úprava pěti zelených ploch s parterovým trávníkem, uprostřed s kruhovými květinovými záhony doplněnými banánovníky a dracénami, typickými pro danou dobu přelomu 19. a 20. století.

Rozlohou téměř 18 ha a bohatstvím dendrologické skladby (patnáct mimořádně hodnotných stromů a vzácný přes 160 let starý *Taxodium distichum* na ostrově uprostřed Labutího jezera) je park nemovitou národní kulturní památkou. Kompozičně se dnes člení na dva celky – Kursalon, vázaný na nejstarší část parku, a mladší Labutí jezero, jehož dominantou je právě ono umělé jezero vytvořené úpravou potoka. Od roku 2017 probíhá systematická revitalizace parku založená na odborných dendrologických průzkumech, zdravotních hodnoceních dřevin a obnově historické kompozice podél vodního toku. Trenčianske Teplice tak spolu s Bardejovem tvoří dvojici nejstarších lázeňských parků Slovenska.



Foto 9 – Lázeňský park před Kursalonem, lázeňský park Trenčianske Teplice (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Trenčianske Teplice

Lázeňský park je členěn do dvou samostatných kompozičních celků. V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 681 jedinců v následujících kompozičních celcích a kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Kursalon)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	67	16	124	42	249
Skupiny stromů zapojené	9	1	54	5	69
Stromořadí	23	1	21	0	45
Všechny VP	99	18	199	47	363

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích (Labutie jazero)					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	55	18	88	13	174
Skupiny stromů zapojené	63	17	20	23	123
Stromořadí	4	0	16	1	21
Všechny VP	122	35	124	37	318

Stabilita kompozice

Trenčianske Teplice: Kursalon – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	27,27			4,96	
2					
3					
5	54,82			12,95	

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je dlouhodobě stabilizovaná.

Trenčianske Teplice: Labutie jazero – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	38,36			11,01	
2					
3					
5	38,99			11,64	

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Kompozice parku je aktuálně stabilizovaná.
- Potenciální ohrožení kompozice nedostatečnou péčí o nastupující generace stromů.

Kúpele Vyšné Ružbachy

Lázeňský park ve Vyšných Ružbachách je pozoruhodný výraznou proměnou vlastnické a kompoziční koncepce: současnou podobu začal získávat po roce 1882, kdy lázně vlastnil polský hrabě Andrej Zamoyski a vyvrcholil ve 30. letech 20. století ikonickou stavbou Bílého domu z místního bílého travertinu, která určila hlavní pohledovou osu celého parku. Park byl založen jako kombinace formálně řešeného lázeňského parku na spodní terase u hlavní promenády, volněji komponovaného přírodně-krajinářského parku ve svahu směrem ke kráteru. Na park plynule navazoval lesopark se štrandovým koupalištěm.

Historická formální část parku s fontánou a symetrickými alejemi se však do současnosti nedochovala – zanikla téměř beze stopy kromě tělesa fontány, což činí z Vyšných Ružbach významný doklad postupné eroze historické parkové kompozice. Nejhodnotnější a nejlépe dochovanou částí zůstává terasa pod Bílým domem s výraznou pohledovou osou na travertinovou kupu. Lokalita tak ilustruje riziko ztráty významné autentické lázeňské parkové struktury i v případech, kdy dominantní architektonická stavba zůstává zachována.



Foto 10 – Promenáda pod Bílým domem s altánkem, lázeňský park Vyšné Ružbachy (Foto: H. Dupkaničová, 2025)

Interpretace kompozičních principů – Lázeňský park Vyšné Ružbachy

V lázeňském parku bylo vyhodnoceno celkem 224 jedinců v následujících kategoriích:

Identifikované počty stromů ve vegetačních prvcích					
VP	VS1-3A	VS1-3B	VS4-5A	VS4-5B	součet
Porosty	0	0	0	0	0
Solitéry	16	5	47	20	88
Skupiny stromů zapojené	6	4	23	14	47
Stromořadí	0	2	49	38	89
Všechny VP	22	11	119	72	224

Stabilita kompozice

Vyšné Ružbachy – všechny VP					
Věkové stadium	SH1	SH2	SH3	SH4	SH5
1	9,82			4,91	
2					
3					
4	53,13			32,14	
5					

Interpretace očekávatelných změn v kompozici:

- Potenciální ohrožení kompozice relativně vysokým počtem neperspektivních dřevin.

Závěrečné shrnutí – Lázeňský park jako česko-slovenský fenomén

Analýza deseti vybraných lázeňských parků – Bardejovských kúpeľů, Bojnic, Číže, Dudinec, Lúčok, Piešťan (Mestský park a Kúpeľný ostrov), Štósu, Trenčianských Teplic a Vyšných Ružbach – potvrzuje, že lázeňský park nelze na území Slovenska (obdobně jako v Čechách) chápat jako pouhý doprovodný prvek lázeňské architektury, nýbrž jako integrální a rovnocennou součást lázeňského prostředí, bez níž by samotný léčebný proces ani lázeňský provoz nemohly fungovat v plné podobě. Ve všech sledovaných lokalitách park vznikl současně s výstavbou nebo přestavbou lázeňských objektů a byl od počátku komponován s ohledem na konkrétní přírodní léčivý zdroj nebo klimatické místo.

Vegetační prvky v těchto parcích neplnily pouze estetickou a terapeutickou funkci. Lázeňský park byl přirozeným centrem společenského života lázeňského místa. Kolonády, hudební pavilony, kursalony, altány, kavárny i drobná architektura umístěná podél hlavních alejí sloužily k setkávání, korzování, poslechu koncertů a kulturním akcím. Park tak byl místem, kde se protínala léčebná funkce lázní se společenskou. Tato trojí role – terapeutická, sociální a reprezentační – se v proměnlivé míře a podobě opakuje napříč všemi deseti lokalitami bez ohledu na to, zda park vznikl v 18. století (Trenčianske Teplice), v meziválečném období (Vyšné Ružbachy, Štós) či jako čistě poválečná koncepce (Dudince). Z provedených analýz je však možno konstatovat, že největší rozmach rozvoje lázeňských parků na Slovensku proběhl ve druhé polovině 19. století a na počátku 20. století.

Právě tato trvalá provázanost zdravotní, sadovnické a společenské funkce činí z lázeňského parku svébytný a rozpoznatelný fenomén zahradní a krajinářské architektury česko-slovenského prostoru – fenomén, který si navzdory rozdílným historickým podmínkám, autorským přístupům i mírám dochování zachoval napříč více než dvěma stoletími svou základní podstatu: park jako neoddělitelná součást léčby, odpočinku i společenského setkávání s charakteristickými zahradními a architektonickými prvky.



Obr. 1 – Lázeňský park Bardejovské kúpele, Krytá promenáda s hlavním pramenem, 1907



Obr. 2 – Lázeňský park Piešťany, Hudební pavilon před Kursalonem, 1918



Obr. 3 – Lázeňský park Trenčianske Teplice, Hlavní promenáda v parku, 1913

III. SROVNÁNÍ „NOVOSTI POSTUPŮ“ OPROTI PŮVODNÍ MAPĚ, POKUD EXISTUJE, NEBO JEJICH ZDŮVODNĚNÍ, POKUD SE BUDE JEDNAT O NOVOU ORIGINÁLNÍ INTERAKTIVNÍ MAPU, A JEJICH SROVNÁNÍ S POSTUPY V ZAHRANIČNÍ

Předkládaná interaktivní mapa s odborným obsahem je originální.

Výzkumnému problému zaměřenému výhradně na lázeňský park nebyla doposud věnována cílená pozornost. Dílčí zmínky o lázeňských parcích najdeme v knihách věnovaných prvorepublikové zahradní a krajinářské tvorbě nebo v knihách zaměřených na zahradní a krajinářskou tvorbu v období totalitních režimů. V obou případech se jedná pouze o prezentaci několika ukázek tvorby zahradních architektů předmětných období, nikoli o komplexněji zaměřenou studii lázeňských parků či o vyhodnocení jejich současného stavu prostřednictvím dendrologického potenciálu. Tento postup je zcela nový.

Problematicke zaměřené na lázeňství, případně na lázeňskou architekturu, je věnována pozornost v řadě vydaných publikací zaměřených převážně jednotlivě na konkrétní lázeňské lokality z pohledu lázeňství či lázeňské architektury. Práce zaměřená výhradně na zahradní a krajinářskou tvorbu v lázeňských parcích a zahradách doposud chybí.

Inspirací pro řešenou problematiku byla skutečnost, že v červenci 2021 přibyla na Seznam světového dědictví (UNESCO) nová světová památka Slavná lázeňská města Evropy (Great Spa Towns of Europe) (<https://www.greatspatownsofeurope.eu/>).

Obdobné odborné interaktivní mapové dílo shromažďující a zpřístupňující textové a grafické informace k polovině lázeňských parků na Slovensku nebylo doposud zpracováno.

IV. NÁVRH VYUŽITÍ VÝSLEDKU (DEFINOVÁNÍ SUBJEKTŮ, KTERÉ BY MĚLY BÝT UŽIVATELI VÝSLEDKŮ NA ZÁKLADĚ SMLOUVY O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ)

Interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem může být uplatněna především při péči o specifický segment zahradní a krajinářské tvorby, kterým je soubor lázeňských parků různé typologie a doby vzniku z ČR s cílem jejich uchování pro příští generace jako jeden z projevů naší národní kulturní identity.

Konkrétními uživateli výsledků jsou/mohou být:

- státní památková péče: při identifikaci hodnot památek zahradního umění – především využitím analytických nástrojů pro identifikaci,
- majitelé a správci předmětného segmentu objektů: využitím navržených nástrojů pro stanovení režimu péče vč. ekonomických parametrů, pro propagaci a vytváření podmínek pro regeneraci a rozvoj lázeňství v národním měřítku,
- správci veřejných prostranství a zeleně dotčených lázeňských míst jako nástroj využitelný pro systémovou péči o parky,
- projektanti: při zpracování záměrů obnov a stanovení parametrů udržitelnosti,
- projektanti: při zpracování územně plánovací dokumentace a územně plánovacích podkladů – aktuálně při zpracování Studií (územních) systémů sídelní zeleně – podporováno z OPŽP,
- badatelé v oboru historie zahradního umění: využití navržených analytických nástrojů,
- studenti univerzit: využití navržených analytických nástrojů a zprostředkovaných dat.

V. VÝČET KONKRÉTNÍCH SUBJEKTŮ / SKUPIN UŽIVATELŮ, PRO KTERÉ JE MAPA URČENA

Uživateli výsledku specializovaná mapa s odborným obsahem jsou nebo mohou být zejména:

- Památkový úřad Slovenské republiky (PÚ SR) vč. příslušných krajských památkových úřadů
- Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre – výuka na Fakulte zahradníctva a krajinného inžinierstva
- Mesto Piešťany jako representant slovenského lázeňství a ostatní vlastníci / správci lázeňských objektů,
- odborné sdružení a svazy, konkrétně např.: Združenie organizácií verejných prác SR

VI. SEZNAM PUBLIKACÍ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY VÝSLEDKU SPECIALIZOVANÁ MAPA S ODBORNÝM OBSAHEM A BYLY PUBLIKOVÁNY PŘÍPADNÉ VÝSTUPY Z ORIGINÁLNÍ PRÁCE

- BORUSÍK, Pavel – MIKSOVÁ, Lenka – ŠIMEK, Pavel; ZÁMEČNÍK, Roman, Dřeviny slovenských lázeňských parků a jejich potenciál, *Zahradnictví*, 2026, 25(2), s. 46–49. ISSN 1213-7596.
- ČERNÁK, Jozef, (ed.), *Urbanisticko-architektonické riešenie kúpeľných miest.: Bardejovské kúpele a Vyšné Ružbachy*, Bratislava: Alfa, 1983.
- DULLA, Matúš et al., *Slávne kúpele Slovenska*, Praha – Bratislava: Foibos Books SK s.r.o. a Foibook Books s.r.o, 2014.
- KREJČÍŘÍK, Přemysl – PEJCHAL, Miloš – PAVLAČKA, Radek, *Architektonicko-historický průzkum památky krajinářské architektury*, certifikovaná metodika, Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2015.
- OTRUBA, Ivar, *Soubor vybraných prací. Obor zahradní a krajinářská architektura*. Nepublikovaný habilitační spis. Lednice: Vysoká škola zemědělská v Brně, 1991, nestránkováno.
- OTRUBA, Ivar, *Zahradní architektura: tvorba zahrad a parků*. Šlapanice: ERA, 2002.
- RAJNIŠ, Václav, *Tvorba prostředí a územní plánování lázeňských míst*, Praha: Ústř. správa st. lázní a zřidel, 1967.
- STEINOVÁ, Šárka – ZÁMEČNÍK, Roman – OTTOMANSKÁ, Stanislava, *Po stopách českých prvorepublikových zahradních architektů: kritický katalog*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s.p.o., 2017.
- STEINOVÁ, Šárka – ZÁMEČNÍK, Roman – OTTOMANSKÁ, Stanislava, *Zahradní umění první Československé republiky a její zahradníci*, Praha: Národní zemědělské muzeum, s.p.o., 2017.
- STEINOVÁ, Šárka – ZÁMEČNÍK, Roman, *I za totality vznikaly krásné zahrady = Beautiful gardens were created even under totalitarian regimes*. Praha, Zdiby: Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v.v.i., 2022.
- STEINOVÁ, Šárka a kol., *Hortus captus: Okrasné zahradnictví a zahradně-architektonická tvorba v letech 1939–1989*, Zdiby: Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v.v.i., 2022.
- ŠIMEK, Pavel – PEJCHAL, Miloš, *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče*, certifikovaná metodika, Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2015.
- ZÁMEČNÍK, Roman – DUPKANIČOVÁ, Hana – ŠEFL, Jiří, Výzkum lázeňských parků v Česku a na Slovensku, *Prameny a studie*, 2024, 76, 9–30. ISSN 0862-8483.
- ZÁMEČNÍK, Roman – DUPKANIČOVÁ, Hana – ŠEFL, Jiří, Výzkum lázeňských parků v Česku a na Slovensku, *Prameny a studie*, 2024, 76, s. 9–30. ISSN 0862-8483.
- ZÁMEČNÍK, Roman – DUPKANIČOVÁ, Hana – ŠIMEK, Pavel, *Mapa identifikovaných a hodnocených lázeňských objektů*. Interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem, Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2025. Dostupné online: <https://naki-vyznertemata.hfbiz.cz/nimap/parky/index.html>
- MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SR, *Inšpektorát kúpeľov a zriediel*. Bratislava: Ministerstvo zdravotníctva SR, [2026]. [cit. 2026-06-20]. <https://www.health.gov.sk/?inspektorat-kupelov-a-zriediel-2>
Nariadenie vlády SR 327/2016 Z.z. Slovenskej republiky, ktorým sa uznáva kúpeľné miesto Červený Kláštor a vydáva Štatút kúpeľného miesta Červený Kláštor. In: *Zbierka zákonov SR*, 26. 10. 2016. <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2016/327/>